

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P. O.**, bývajúceho v Z.Z., proti žalovaným **1/ S.**, so sídlom v B., zastúpenému JUDr. R. B., advokátkou v P., **2/ M. P.**, bývajúcej v Z.Z., **3/ Ing. A.. G.**, bývajúcemu v Z.Z., **4/ H. F.**, bývajúcej v M., **5/ A. T.**, bývajúcej v Z.Z., **6/ M. T.**, bývajúcim v P., **o určenie vlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 25 C 259/2009, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2012 sp. zn. 6 Co 123/2011, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2012 sp. zn. 6 Co 123/2011 vo výrokoch o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov rozsudkom z 31. marca 2011 č.k. 25 C 259/2009-100 žalobu, ktorou sa žalobca domáhal po úprave petitu určenia vlastníctva titulom vydržania k nehnuteľnosti v kat. úz. Z. – parc. č. X. vo výmere X. m², zamietol, žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 1/ náhradu trov konania vo výške 151,69 Eur a žalovaným 2/ až 5/ a 7/ náhradu konania nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca napriek upozorneniu súdu nerozšíril okruh účastníkov o ďalších spoluvlastníkov predmetnej nehnuteľnosti a taktiež neupravil označenie žalovaného 1/. Výrok o náhrade trov konania odôvodnil § 142 ods. 1 O.s.p., vznikom trov konania žalovaného 1/ na právnom zastúpení a neuplatnením si náhrady trov konania žalovanými 1/ až 5/ a 7/.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu rozsudkom zo 14. februára 2012 sp. zn. 6Co 123/2011 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil vo výroku, ktorým bola žaloba žalobcu zamietnutá, zmenil vo výroku o trovách konania tak, že žalovaným náhradu trov konania nepriznal a účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Potvrdzujúci výrok vo

veci samej odôvodnil jeho vecnou správnosťou a dovetkom, že žalobcovi nič nebráni domáhať sa opätovne určenia vlastníctva. Zmeňujúci výrok o trovách konania vo vzťahu k žalovanému 1/ právne neodôvodnil, vecne len tým, že žalobcovi ide o nápravu nesprávneho formálneho stavu, teda o stav, aby v katastri bol správny údaj o vlastníctve, ktorý je aj v záujme žalovaného 1/, ktorý by mal byť nápomocný zisteniu skutočného stavu vlastníctva a preto nie je dôvod uhrádzať mu náklady konania, naviac, ak by využil vlastné právnické kapacity, trovy právneho zastúpenia mu nemuseli vzniknúť.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu do výroku o náhrade trov konania podal žalovaný 1/ dovolanie, keď prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. (postupom súdu bola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom) a dôvodnosť z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j., že rozhodnutie odvolacieho súdu je v tejto časti založené na nesprávnom právnom posúdení veci. Uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa trov konania je nepreskúmateľné, pretože v tejto časti odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p., nevyplýva z neho zrozumiteľný záver, a už vôbec nie presvedčivý. Rozsudok je v tejto časti zmätočný a nepreskúmateľný aj z dôvodu, že súd neuviedol o aké zákonné ustanovenie opiera svoj výrok o nepriznaní náhrady trov konania (či ide o § 142 alebo § 150 O.s.p., alebo iné zákonné ustanovenie), v dôsledku čoho sa žalovaný 1/ nemôže ani náležite vyjadriť k právnym záverom krajského súdu z hľadiska aplikácie zákonných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich náhradu trov konania. Za nesprávne právne posúdenie veci považuje argumentáciu súdu, že trovy konania žalovaného 1/ by neboli vznikli v prípade, ak by využil vlastné právnické kapacity, pretože je to v rozpore s čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2, 3, čl. 13 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ustanoveniami § 18, § 25 ods. 1, 2 a § 137 O.s.p. a tiež § 1 Listiny základných práv a slobôd.

Žalobca a žalovaní 2/ až 6/ vyjadrenie k dovolaniu nepodali.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Žalovaný 1/ dovolaním napadol výrok rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania. Dovolanie tak smeruje proti rozhodnutiu, ktoré je síce súčasťou rozsudku odvolacieho súdu, ale má charakter uznesenia a tento nestráca, i keď s meritórnym rozhodnutím vo veci súvisí a je do neho pojaté (§ 167 ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na túto povahu rozhodnutia odvolacieho súdu o trovách konania treba prípustnosť dovolania smerujúceho proti nemu posudzovať nie podľa ustanovení, ktoré vymedzujú kedy je prípustné dovolanie proti rozsudku (§ 238 O.s.p.), ale podľa ustanovení, ktoré vymedzujú, kedy je prípustné dovolanie proti uzneseniu (§ 239 O.s.p.).

Dovolanie proti uzneseniu je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ veta prvá O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky. Ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením (§ 239 ods. 3 O.s.p.).

Žalovaný 1/ v prejednávanej veci napadol dovolaním výrok o trovách konania, avšak ustanovenie § 239 ods. 3 O.s.p. v takomto prípade vylučuje prípustnosť dovolania. Dovolanie žalovaného 1/ by v dôsledku toho mohlo byť procesne prípustné, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú uvedené v § 237 O.s.p. (por. tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. októbra 1998 sp. zn. 5 Cdo 69/1998, ktorý bol publikovaný ako R 117/1999).

So zreteľom na obsah dovolania a tiež so zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a písm. g/ O.s.p. dovolateľ nenamietal a v dovolacom konaní ich existencia nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania žalovaného 1/ preto z týchto ustanovení nemožno vyvodíť.

S prihliadnutím na dovolacie námietky dovolateľa sa dovolací súd osobitne zameral na posúdenie, či konanie nie je zaťažené vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dospel pritom k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto napadnutej časti takou vadou konania trpí. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie procesne vadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania (napr. oprávnenia zúčastniť sa na pojednávaní, vyjadrovať sa k veci, navrhovať dôkazy, podať opravný prostriedok alebo vyjadrenie, v stanovenej lehote urobiť procesný úkon a pod.). Dovolateľ namieta nedostatky týkajúce sa odôvodnenia dovolaním napadnutého výroku rozsudku odvolacieho súdu. Treba uviesť, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

Súd prvého stupňa rozhodnutie o trovách konania založil na aplikácii § 142 ods. 1 O.s.p., pričom vychádzal pri zamietnutí žaloby žalobcu z plného úspechu dovolateľa v konaní. Z dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nemožno zistiť, na základe

ktorého zákonného ustanovenia o trovách konania rozhodol (pre jeho absenciu), možno len vyvodit', že odvolací súd nepovažoval aplikáciu ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. za správnu pri potvrdení rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby žalobcu vo vzťahu k žalovanému 1/ („... pretože žalobcovi ide o nápravu nesprávneho formálneho stavu Správny údaj o vlastníckom práve je v zásade aj v záujme Slovenského pozemkového fondu Preto nie je dôvod mu uhrádzať náklady konania ...“). Dovolací súd tu považuje za potrebné zdôrazniť, že rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti týkajúcej sa trov konania vyznelo v neprospech dovolateľa.

Podľa § 150 ods. 1 O.s.p., ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p., v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa § 167 ods. 2 O.s.p., ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerane ustanovenia o rozsudku.

Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia nie je zrejmé, na základe ktorého zákonného ustanovenia odvolací súd rozhodol o nepriznaní náhrady trov prvostupňového a odvolacieho konania žalovanému 1/. Konštatovanie, že by malo byť v záujme žalovaného 1/, aby bol údaj o vlastníctve v katastri nehnuteľností správny je nielen nenáležité, ale aj predčasné, pretože nateraz nie je možné vysloviť, ktorý údaj o vlastníctve by bolo možné považovať za správny. Takéto odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nezodpovedá požiadavke na riadne a presvedčivé odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, čo jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Aplikácia ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p. pri rozhodovaní o náhrade trov konania (pokiaľ by odvolací súd mal v úmysle pri svojom rozhodovaní vychádzať z tohto ustanovenia a jedine podľa ktorého by súd v prejednávanej veci mohol úspešnému účastníkovi náhradu vzniknutých trov konania nepriznať – pozn. dovolacieho súdu) prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí však ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania, na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní a tiež na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril, pokiaľ ich mohol uplatniť. Nepriznanie náhrady trov konania musí zodpovedať zvláštnym okolnostiam konkrétneho prípadu a jedným z rozhodujúcich hľadísk je aj to, aby sa takéto rozhodnutie nejavilo ako neprimeraná tvrdosť voči účastníkovi a aby neodporovalo dobrým mravom.

Ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p. nie je možné považovať za ustanovenie, ktoré by zakladalo voľnú možnosť jeho aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 150 O.s.p. preto nemožno vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

V sporovom konaní (ako je tomu aj v danom prípade) sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci. Len výnimočne nemusí súd úspešnému účastníkovi priznať náhradu trov konania podľa ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p. Ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnuť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p. preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je dopad takéhoto rozhodnutia najmä na majetkové pomery oprávneného účastníka.

Dovolací súd zistil, že odvolací súd vec neodôvodnil s poukazom na celý komplex okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa uvedeného zákonného ustanovenia. Aby súd tento komplex mohol zodpovedne posúdiť, musí nevyhnutne najskôr poznať všetky doň patriace okolnosti, pretože len na tomto základe môže potom so znalosťou veci niektorým z nich priznať prioritu pred ostatnými. Záver odvolacieho súdu, že „správny údaj o vlastníctve je aj v záujme Slovenského pozemkového fondu“ je nepreskúmateľný, keďže sa súd bližšie nezaoberal okolnosťami, významnými z hľadiska rozhodovania podľa § 150 ods. 1 O.s.p.

Požiadavky na riadne odôvodnenie rozsudku súdu ustanovuje § 157 ods. 2 O.s.p. V spojitosti s § 167 ods. 2 O.s.p. toto ustanovenie primerane platí aj pre odôvodnenie uznesenia súdu. Povinnosť odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia súdu. Porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa tak účastníkovi konania odníma možnosť náležite

skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu je vadou konania, ktorou sa odníma účastníkovi možnosť riadne konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Existencia tejto vady zakladá dôvodnosť podaného dovolania a je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd takéto rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku o trovách konania zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243 b ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na dôvod zrušenia sa nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. júna 2013

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková